

GIẢI PHÁP KINH TẾ - TÀI CHÍNH NHẪM PHÁT HUY NHỮNG TIỀM NĂNG PHÁT TRIỂN KINH TẾ, NÂNG CAO ĐỜI SỐNG VÙNG ĐỒNG BÀO DÂN TỘC THIỂU SỐ

PGS.TS. Đinh Xuân Hạng* - Đinh Nguyễn Bảo Anh**

Trong thời gian qua, Đảng, Nhà nước, Quốc hội và Chính phủ đã ban hành nhiều chủ trương, chính sách và chương trình mục tiêu quốc gia về ưu đãi và tín dụng chính sách xã hội cho các đối tượng gặp khó khăn trong sản xuất kinh doanh và đời sống. Trong đó các chương trình tín dụng chính sách (TDCS) đối với đồng bào DTTS có ý nghĩa vô cùng quan trọng và thiết thực. Chương trình này đã đạt được hiệu quả cao, góp phần phát triển kinh tế - xã hội, bảo đảm an ninh chính trị ở vùng DTTS, miền núi, vùng sâu, vùng xa. Năm 2020 bằng Nghị quyết số 120/2020/QH14 (19/6/2020), Quốc hội “Phê duyệt chủ trương đầu tư Chương trình mục tiêu quốc gia phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi giai đoạn 2021-2030” và sau đó (15/9/2020) Thủ tướng Chính phủ ký ban hành Quyết định số 1409/QĐ-TTg ban hành kế hoạch triển khai Nghị quyết số 120/QH14. Đây là những chủ trương, chính sách quan trọng để củng cố và đẩy mạnh tín dụng chính sách và khai thác nhiều tiềm năng phát triển kinh tế vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi.

• Từ khóa: tiềm năng phát triển kinh tế, vùng đồng bào dân tộc thiểu số, giải pháp kinh tế - tài chính.

In recent years, the Communist Party, The National Assembly and the Government have issued many national target guidelines, policies and programs on social policy incentives and credit for those facing difficulties in their business and life. Among these policies, the policy credit programs for ethnic minorities are extremely important and practical. These programs are effective, contributing to socio-economic development, ensuring political security in ethnic minority and in mountainous, remote and isolated areas. In 2020, Resolution No. 120/2020/QH14 (June 19, 2020) “Approving the investment policy of the National Target Program for socio-economic development in ethnic minority areas and mountainous regions period 2021-2030” and Decision No. 1409/QĐ-TTg “Promulgating the plan to implement Resolution No. 120/ QH14” (September 15, 2020) are important undertakings and policies to consolidate and promote policy credit and exploit many potentials of economic development in ethnic minority and mountainous areas.

• Keywords: economic development potentials, ethnic minority regions, economic and financial solutions.

Ngày nhận bài: 15/11/2021

Ngày gửi phản biện: 20/11/2021

Ngày nhận kết quả phản biện: 15/12/2021

Ngày chấp nhận đăng: 30/12/2021

1. Những tiềm năng phát triển kinh tế vùng đồng bào dân tộc thiểu số.

Chủ tịch Hồ Chí Minh từng nói rằng, “Việt Nam có rừng vàng, biển bạc”. Đồng bào dân tộc thiểu số ở nước ta chủ yếu định cư ở vùng miền núi, vùng sông nước đồng bằng sông Cửu Long và vùng biển, hải đảo. Những vùng này, khu vực này có tiềm năng phát triển kinh tế rất lớn. Trong thời gian qua người dân sinh sống ở các địa phương, bước đầu khai thác một số tiềm năng. Việc làm ăn, khai thác tiềm năng còn mang tính tự phát, nên hiệu quả kinh tế đưa lại chưa cao. Đó là những tiềm năng gì?

Một là, tiềm năng phát triển du lịch sinh thái

Du lịch sinh thái được phát triển từ lâu ở các nước trên thế giới. Ở Việt Nam mới bắt đầu hình thành hình thức du lịch này từ khi nền kinh tế chuyển sang cơ chế thị trường. Khi nền kinh tế có những bước phát triển vững chắc, thu nhập của người dân tăng lên, đời sống vật chất nâng lên, đồng thời cũng làm tăng cao đời sống tinh thần, trong đó có sự ham muốn đi du lịch của nhiều

* Học viện Tài chính ** BIDV

người. Ở vùng miền núi, đồng bằng sông Cửu Long, miền biển có đồng đồng bào DTTS sinh sống có nhiều tiềm năng phát triển du lịch, như các khu vườn cây, rừng cây, thác nước, các sản phẩm đặc sản... Hiện nay, các du khách nước ngoài và người dân trong nước đang có xu hướng đi du lịch sinh thái để thưởng thức cảnh đẹp thiên nhiên, hít thở không khí trong lành và các món đặc sản từng vùng miền.

Ở vùng miền núi, đồng bằng sông Cửu Long và miền biển, một số người dân đã bắt đầu làm du lịch. Đó là ở Mai Châu, tỉnh Hòa Bình; huyện Lang Chánh, tỉnh Thanh Hóa; ruộng bậc thang ở Sa Pa, tỉnh Lào Cai, đảo chè ở huyện Thanh Chương, tỉnh Nghệ An; miệt vườn sông nước các tỉnh miền Tây... Tiềm năng du lịch sinh thái ở nước ta vô cùng lớn, cần phải được khai thác để phát triển ngành công nghiệp không ồng khói trong giai đoạn hội nhập kinh tế quốc tế.

Hai là, tiềm năng phát triển nuôi thủy sản, hải sản và sản xuất các loại sản phẩm từ biển

Những vùng đồng đảo đồng bào DTTS sinh sống, có hệ thống sông ngòi, khe suối, ao hồ dày đặc, nước mát lạnh quanh năm và một số vùng miền biển. Ở những vùng này nhiều đồng bào DTTS đã mở ra nghề nuôi cá bè trên sông, trên suối, trên biển; nuôi cá nước ngọt tại các hồ, đầm; nuôi cá hồi ở Sa Pa, tỉnh Lào Cai, tỉnh Lai Châu và một số tỉnh miền núi phía Bắc. Ở tỉnh Bình Thuận, Ninh Thuận đồng bào DTTS ở đây có nghề làm muối truyền thống. Và nhiều tỉnh trong cả nước đã bắt đầu nuôi các loại thủy, hải sản khác, như tôm, cua, ghẹ, nghêu, hàu... Sản lượng thủy hải sản được nuôi ở khu vực đồng bào DTTS còn rất ít, trong khi đó tiềm năng rất lớn và điều kiện để nuôi là dễ.

Ba là, tiềm năng phát triển chăn nuôi gia súc, gia cầm

Tại các khu vực miền núi có điều kiện rất thuận lợi (cánh đồng rộng, thức ăn dồi dào, vật tư làm chuồng trại...) cho đồng bào DTTS chăn nuôi gia súc, gia cầm. Bên cạnh nuôi các con vật truyền thống, hiện nay bà con ở khu vực miền núi còn mở ra chăn nuôi các loại gia súc, gia cầm mang tính hàng hóa cao và đảm bảo tiêu chuẩn sạch do nhà nước quy định, như gà đồi, lợn mán, vịt trời, đà điểu, cừu (Bình Thuận, Ninh Thuận)... Tiềm năng này rất lớn, nhưng nhiều người, nhiều hộ DTTS chưa có định hướng làm ăn chắc chắn, thiếu vốn để đầu tư, khó khăn về đầu ra cho các sản phẩm...

Bốn là, tiềm năng phát triển hàng nông sản và các loại cây thuốc

Hiện nay ở nước ta đã phát triển được một số hàng nông sản nổi tiếng ở các khu vực có đồng bào DTTS sinh sống, như cam Hòa Bình, Hà Giang, Nghệ An; nhãn ghép ở huyện Sông Mã, Sơn La; sâm Ngọc Linh, Quảng Nam, các loại cây dược liệu; quả thanh long ở tỉnh Bình Thuận, Ninh Thuận; các loại quả tại các tỉnh Miền Tây Nam bộ... tiềm năng này nếu được quy hoạch, có chiến lược phát triển cho cả nước và cho từng vùng sẽ tạo ra một thế mạnh xuất khẩu hàng nông sản ra nước ngoài.

Năm là, tiềm năng về khoáng sản, quặng và tài nguyên khác.

Theo cấu tạo của địa chất ở nước ta cũng như các nước trên thế giới, các loại khoáng sản, quặng và tài nguyên được phân bố chủ yếu ở vùng đồi núi - nơi có đồng đồng bào DTTS sinh sống. Trữ lượng về khoáng sản, các loại quặng ở nước ta theo đánh giá của các nhà khoa học địa chất là rất lớn. Tiềm năng này mới chỉ khai thác được một phần nhỏ. Khi có đủ các điều kiện, chúng ta có thể mở ra khai thác được nhiều hơn và lúc đó sẽ tuyển dụng một lực lượng lao động là người DTTS vào làm việc. Đồng thời các hộ DTTS sẽ mở ra các hoạt động dịch vụ xung quanh các khu mỏ, nhà máy lọc quặng để tăng thu nhập, cải thiện đời sống.

2. Đề xuất một số giải pháp kinh tế - tài chính nhằm phát huy những tiềm năng phát triển kinh tế, nâng cao đời sống vùng đồng bào dân tộc thiểu số

(1) Xây dựng chiến lược phát triển kinh tế - xã hội tại các địa phương

Chiến lược phát triển kinh tế - xã hội giống như "bánh lái con thuyền", nếu bánh lái được chế tạo có kỹ thuật tốt và người lái thuyền có trình độ chuyên môn cao sẽ lái con thuyền đi đúng hướng. Các cấp chính quyền địa phương (xã, huyện, tỉnh) cần xây dựng Chiến lược phát triển kinh tế - xã hội cho địa phương mình. Trong đó, trọng tâm là cấp huyện, nội dung chiến lược được xây dựng: phát triển những ngành kinh tế nào, nghề nào, lĩnh vực nào; phân tích rõ những cơ hội, thế mạnh và thách thức tại địa phương; các bước đi để thực hiện chiến lược. Với chiến lược phát triển kinh tế - xã hội đảm bảo lợi ích cho cho các thành phần, đối tác tham gia, khả năng thành công là rất cao để phát huy được thế mạnh của địa phương.

(2) *Đẩy mạnh sự thành lập và phát triển các doanh nghiệp, tổ chức các Hội nghề nghiệp*

Những tiềm năng nhỏ, dễ khai thác, đưa lại lợi ích kinh tế nhanh (du lịch sinh thái, nuôi thủy hải sản, trồng cây ăn quả, chăn nuôi gia súc, gia cầm...) có thể do các hộ gia đình đầu tư để khai thác và phát triển. Còn những tiềm năng phát triển kinh tế lớn, khó khai thác cần có sự đầu tư của các doanh nghiệp. Bởi vậy, chính quyền các địa phương cần kêu gọi các doanh nghiệp đầu tư vào những ngành, những sản phẩm mà địa phương đang có lợi thế để phát triển. Bên cạnh đó, các địa phương nên tổ chức thành lập các Hội nghề nghiệp để hỗ trợ cho Ủy ban nhân dân trong chiến lược phát triển kinh tế.

(3) *Triển khai đồng bộ các chương trình phát triển kinh tế - xã hội.*

Đảng, Nhà nước, Quốc hội và Chính phủ đã có nhiều chủ trương, chính sách, chương trình, mục tiêu quốc gia phát triển kinh tế - xã hội, như Xây dựng Nông thôn mới, Phát triển Kinh tế nông nghiệp nông thôn, Phát triển Kinh tế Xanh, Chương trình tín dụng chính sách đối với người nghèo, người dân tộc thiểu số... Các chương trình này đang được triển khai mạnh mẽ tại các địa phương, tuy nhiên vẫn còn nảy sinh bất cập, chưa đồng bộ giữa các chương trình, nên hiệu quả chưa thật cao ở một số địa phương. Để tạo ra sự phát triển kinh tế nhanh, bền vững, phát huy đầy đủ nhất các tiềm năng phát triển kinh tế, các địa phương cần triển khai quyết liệt và đồng bộ các chương trình trên.

(4) *Phối hợp trong cho vay của cả hệ thống ngân hàng*

Tại các tỉnh, thành phố là địa bàn hoạt động rộng khắp cả hệ thống ngân hàng (NHCSXH, Ngân hàng Phát triển, các NHTM...). Mỗi loại ngân hàng có đối tượng, khách hàng cho vay riêng. Để đạt mục tiêu giảm nghèo, tăng thu nhập, giữ vững an ninh xã hội, phát huy các tiềm năng phát triển kinh tế... các ngân hàng cần tiếp tục thực hiện tốt chức năng của mình trên địa bàn hoạt động.

- NHCSXH tiếp tục mở rộng cho vay đối với các hộ có khả năng đầu tư vốn để mở rộng sản xuất kinh doanh.

- Ngân hàng Phát triển Việt Nam tăng cường cho vay theo các chương trình phát triển kinh tế, các dự án đầu tư của nhà nước, các khách hàng vay xuất khẩu và các đối tượng vay ưu đãi, nhất

là những vùng đang gặp khó khăn, vùng miền núi, vùng sâu, vùng xa.

- Các NHTM thực hiện cho vay thương mại đối với các hộ gia đình, các doanh nghiệp để họ có vốn đầu tư mở rộng và phát triển sản xuất kinh doanh. Một ví dụ điển hình là tại huyện Lang Chánh, tỉnh Thanh Hóa có một số gia đình dân tộc thiểu số vay của NHNo& PTNT huyện (mức vay 30 triệu đồng) để sửa lại căn nhà gỗ làm nhà nghỉ đón khách du lịch nước ngoài và trong nước. Vốn vay đó được ngân hàng cho vay đánh giá là có hiệu quả cao.

(5) *Ủy ban nhân dân cấp huyện cần mở các lớp bồi dưỡng, tập huấn về kiến thức kinh tế, chuyên môn, nghiệp vụ cho những người nông dân*

Những người nông dân làm kinh tế trong nền kinh tế thị trường, họ chưa có được những kiến thức cần thiết về kỹ thuật, chuyên môn, nghiệp vụ để họ làm tốt những công việc mà họ đang làm, như làm du lịch, chăn nuôi gia súc, gia cầm, trồng trọt các loại cây đặc sản... Do vậy, Ủy ban nhân dân huyện giao cho các phòng chức năng mở các lớp bồi dưỡng, tập huấn cho bà con nông dân về các kiến thức cần thiết nói trên.

Các hộ đồng bào dân tộc thiểu số được đi bằng cả hai “chân”: *một là*, vay vốn từ tín dụng chính sách và *hai là*, tăng cường đầu tư để phát huy cao nhất các tiềm năng phát triển kinh tế tại địa phương là tạo ra sự vững chắc, nhân tố quan trọng, động lực để phát triển bền vững kinh tế - xã hội, đảm bảo an ninh chính trị và quốc phòng tại các vùng biên giới, hải đảo, vùng sâu, vùng xa của Tổ quốc Việt Nam.

Tài liệu tham khảo:

Dương Quyết Thắng - NCS, HVNH, 2016 “*Quản lý tín dụng chính sách tại Ngân hàng Chính sách Xã hội đáp ứng mục tiêu giảm nghèo, bảo đảm an sinh xã hội*”.

PGS.TS. Đinh Xuân Hạng “*Khuyến nghị một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả tín dụng chính sách khu vực đồng bào dân tộc thiểu số*”, *Kỷ yếu Hội thảo khoa học Quốc gia của Quốc hội và Ngân hàng Chính sách xã hội, Hà Nội tháng 9/2019.*

Kết luận tại Hội nghị liên ngành UBĐT, NHCSXH và các Tổ chức Chính trị - Xã hội về “Báo cáo kết quả thực hiện các CSTD ưu đãi đối với đồng bào DTTS từ năm 2005 đến 2019” Hà Nội, 6/2019.

Nghị quyết số 120/2020/QH14 ngày 19/6/2020 của Quốc hội «Phê duyệt chủ trương đầu tư Chương trình mục tiêu quốc gia phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi giai đoạn 2021-2030”.

Quyết định số 1409/QĐ - TTg của Thủ tướng Chính phủ Ban hành kế hoạch triển khai Nghị quyết số 120/QH14.

Báo cáo Kết quả hoạt động của NHCSXH năm 2015-2019.

Các văn bản pháp luật về “Tín dụng chính sách” và các tài liệu khác.